

УДК 330.338.2:656.7:504

Латишева О.В.

старший викладач кафедри економіки промисловості
Донбаської державної машинобудівної академії**ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В АВІАЦІЙНІЙ ГАЛУЗІ**

У статті запропоновано механізм еколого-економічного регулювання в авіаційній галузі. Для формування оптимального механізму еколого-економічного регулювання в авіаційній галузі пропонується впровадження системи екологічного менеджменту. Наведено напрямки розвитку та сутність еколого-економічного регулювання.

Ключові слова: регулювання, управління, механізм регулювання, еколого-економічне регулювання, авіаційна галузь, екологічний менеджмент.

Латышева Е.В. ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ В АВИАЦИОННОЙ ОТРАСЛИ

В статье предложен механизм эколого-экономического регулирования в авиационной отрасли. Для формирования оптимального механизма эколого-экономического регулирования авиационной отрасли предлагается внедрение системы экологического менеджмента. Приведены направления развития и сущность эколого-экономического регулирования.

Ключевые слова: регулирование, управление, механизм регулирования, эколого-экономическое регулирование, авиационная отрасль, экологический менеджмент.

Latysheva Y.V. ECOLOGICALLY-ECONOMIC REGULATION OF AVIATION BRANCH

Article considers the mechanism of ecologically- economic regulation of aviation branch of Ukraine. The purpose of the mechanism of ecologically-economic regulation of aviation branch directed management offered in article enterprise activity is decrease in negative influence on environment and creation of competitive advantages at the expense of an ecological component. Economic mechanism of regulation ecologically-economic processes as a complex of facilities and receptions of intensive perfection of control system of aviation branch in the context of the ecologically balanced development. Essence of this mechanism is introduction of the ecologically directed innovative projects; development of measures of management of airport ecological activity. Directions over of development and essence of the economic adjusting are brought.

Keywords: regulation, management, mechanism of regulation, ecologically-economic regulation, aviation branch, ecological management.

Постановка проблеми. Сьогодні стрімкі процеси євроінтеграції та ринкові вимоги змушують вітчизняні підприємства різних галузей активізувати свою діяльність щодо впровадження системи екологічного менеджменту та сертифікації відповідно стандартів ДСТУ ISO 14001-97.

В сучасних умовах екологічної кризи все більшого значення набувають питання ефективного вирішення проблеми захисту повітря від забруднення двигунами повітряних суден; захисту від електромагнітних полів радіочастот аеропортів; впровадження технології захисту ґрунтів та води від забруднення стоками аеропортів та ін.

Для збереження своєї життєздатності та конкурентоспроможності на міжнародному ринку повітряних перевезень вітчизняні авіакомпанії мусять врахувати у власній діяльності міжнародні екологічні стандарти та вимоги міжнародної організації цивільної авіації «International Civil Aviation Organization». Ці вимоги змушують підприємства авіаційної галузі активізувати свою діяльність щодо впровадження інтегрованої системи менеджменту відповідно стандартам ISO 9001:2008 (Система управління якістю) та ISO 14001:2004 (Система екологічного менеджменту – СЕМ) [1, с. 1-4], що надає певні конкурентні переваги та дозволяє вийти на новий рівень розвитку на ринку повітряних перевезень, у т.ч. за рахунок зниження негативного впливу на навколишнє середовище.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням екологізації господарської діяльності вітчизняних підприємств приділяється багато уваги в сучасних наукових розробках, зокрема в дослідженнях: Г.О. Білявського, Е.В. Гірусова, В.І. Данілова-Данільяна, В.Я. Шевчука та ін., питанням зниження негативного впливу на довкілля у галузі цивільної авіації – у роботах О.І. Запорожця [2], О.В. Коновалової та ін., питанням розробки методології управління

та регулювання національної економіки присвячені роботи багатьох відомих українських і зарубіжних вчених, таких як Ю. Бажал, В. Герасимчук, С. Дорогунцев, Д. Хеннінг, Т. Тайтенберг, М. Фрідмен та ін. [3, с. 19-21], в яких багато уваги приділяється проблемам підвищення ефективності функціонування систем управління національною економікою та інструментам її регулювання, у т.ч. з врахуванням екологічного фактору.

Зміни поглядів наукової спільноти щодо необхідності еколого-економічного регулювання та управління на різних ієрархічних рівнях відбувались під впливом зростання екологічних проблем у світі, які зумовили осмислення ситуації взаємодії людини і навколишнього природного середовища, а також необхідність пошуку дійових підходів та інструментів екологічно орієнтованого регулювання та управління. Це пов'язано, перш за все, з масштабами прояву екологічних проблем, що виходять за межі однієї країни і потребують їх вирішення тільки зусиллями всього світового співтовариства.

Аналіз тексту Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [4] дозволяє визначити, що нині в Україні економічні важелі еколого-економічного регулювання та управління репрезентовано наступними складовими елементами податкового регулювання:

- збори за забруднення навколишнього середовища (ст. 44), збори за спеціальне використання природних ресурсів (ст. 43) та за погіршення якості природних ресурсів (ст. 45);

- стимулювання в системі охорони навколишнього природного середовища шляхом надання податкових та кредитних пільг, інших фінансових механізмів (ст. 48);

- організація і діяльність екологічних фондів (ст. 47) та екологічне страхування (ст. 49).

Ринкові методи регулювання, які у розвинутих країнах спрямовані на активізацію та спонукання природокористувачів до поліпшення стану навколишнього природного середовища, в Україні отримують все більший розвиток та потребують вдосконалення механізму реалізації природоохоронних програм на всіх рівнях.

Українським законодавством передбачені можливості використання таких інструментів: пільги зі сплати природно-ресурсних платежів, податкові пільги, кредитна підтримка, фінансова допомога у реалізації заходів з раціонального природокористування [5].

В сучасних ринкових умовах розвитку національної економіки України в зв'язку з прийняттям країною міжнародних природоохоронних програм та світових конвенцій актуальним питанням стає пошук дієвого комплексу заходів управління та регулювання національної економіки екологічно спрямованого характеру.

Постановка завдання. Варто зазначити, що, незважаючи на актуальність питання екологічно спрямованого управління та регулювання національною економікою та значну кількість розробок щодо його вирішення, залишаються дискусійними питання обґрунтування механізму регулювання екологічно збалансованого розвитку авіаційних підприємств, що обумовлює проведення подальших наукових досліджень. На сучасний момент актуальною проблемою є формування механізму екологічно спрямованого регулювання та управління авіаційної галузі та її адаптація до умов конкретного авіаційного підприємства відносно його потенціалу і фінансового стану та специфічних рис та інших факторів внутрішнього та зовнішнього оточення.

Саме на засадах міжнародних екологічних програм та міжнародного досвіду використання СЕМ необхідно формування в авіаційній галузі системи регулювання та управління в області охорони навколишнього природного середовища (надалі – НПС) і раціонального природокористування.

Зазначені обставини зумовили мету даної статті, присвяченої дослідженню сутності еколого-економічного регулювання та визначення складових механізму еколого-економічного регулювання авіаційної галузі у контексті необхідності виконання екологічних стандартів та вимог ІКАО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Регулювання є класичною функцією управління і здійснюється через економічні регулятори (економічні важелі) з метою отримання необхідних показників, але, на відміну від управління, *регулювання* – це управлінська діяльність, спрямована лише на ліквідацію відхилень від заданого режиму функціонування та приведення об'єкту регулювання в необхідний стан [5].

Для подальшого дослідження та розуміння існуючого стану еколого- економічного регулювання в національній економіці в Україні необхідно, перш за все, з'ясувати сутність поняття «регулювання» (табл. 1.1)

Отже, *регулювання* передбачає процес формування та реалізацію корегуючих заходів, що забезпечують своєчасне і безумовне усунення виявлених проблем (відхилень).

З приводу визначення сутності *еколого-економічного* регулювання на рівні держави існують різні точки зору учених-економістів [3; 9; 10; 11], серед яких можна виділити два окремих підходи: прихильників ринкового регулювання (в основному на мікрорівні) *неокласичної школи* (М. Фрідмен, Р. Солоу, А. Низ,

Таблиця 1.1

Сутність регулювання

Зміст поняття «регулювання»	Джерело
у широкому сенсі використовується, означаючи будь-які встановлені державою правила, що регламентують діяльність фірми або галузі, особливо в області техніки безпеки і захисту довкілля.	[6, с. 74]
форма цілеспрямованої управляючої дії, орієнтованої на підтримку рівноваги в керованому об'єкті і в його розвитку за допомогою введення в нього регуляторів (норм, правил, цілей, зв'язків).	[7, с. 15]
форма приведення в належний порядок: коригування, координування, налагодження, впорядкування	[8, с. 23]

(*узагальнено автором)

Д. Макінтош, Т. Тайтенберг), які «втручання держави вважали виправданим лише у випадках провалів ринку, тобто тоді, коли ринок не здатний забезпечити максимум суспільного добробуту» [5] та прихильників нормативного макроекономічного регулювання у відносинах між суспільством та природою (зокрема, прямого державного втручання), представників *кейнсіанського вчення* та його послідовників (Т. Самуельсон, Б. Коммонер, Ж. Севедж, М. Берк, Дж. Кунн, Д. Хеннінг та ін.), основні ідеї яких представлено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні наукові підходи щодо еколого-економічного регулювання

Наукова школа	Основні ідеї щодо еколого-економічного регулювання
Представники неокласичної школи (М. Фрідман, Р. Солоу, А. Низ, Д. Макінтош, Т. Тайтенберг)	Прихильники чисто ринкового регулювання пропонували вирішувати екологічні проблеми шляхом ринкового регулювання, в основному на мікрорівні: 1) розглядали особливі випадки «провалів» ринку, конкретно не пов'язуючи їх з навколишнім середовищем. Втручання держави вважали виправданим лише у випадках «провалів» ринку, тобто тоді, коли ринок не здатний забезпечити максимум суспільного добробуту. При цьому уряд відводить роль охоронця моралі, що вирішує протиріччя між поведінкою індивідумів і громадською етикою; 2) пропонували проводити прямі переговори та операції між сторонами, «забруднювачем» і «забрудненим», застосовувати систему компенсаційних платежів, покриваючий збиток від «забруднювача», купівлю-продаж прав на забруднення; 3) розглядали екологічну проблему з точки зору загальних умов досягнення ринкової рівноваги між екологічними цілями суспільства та інтересами суб'єктів господарювання і пропонували введення «квоти» на природні ресурси та різке обмеження втручання в конкретні процеси.
Неокейнсіанці (Т. Самуельсон, Б. Коммонер, Ж. Севедж, М. Берк, Дж. Кунн, Д. Хеннінг та ін.)	Прихильники нормативного макроекономічного регулювання, зокрема прямого державного втручання: вважали за необхідне пряме державне регулювання у відносинах між суспільством та природою за допомогою адміністративно розпорядчих інструментів, а саме: заборони, дозвільні процедури, нормативи, стандарти тощо, в поєднанні з економічними важелями стимулювання і примусу природокористувачів.

(*узагальнено за: [3; 5; 9; 10; 11])

Отже, представники цих наукових підходів (табл. 1.2) щодо еколого-економічного регулювання в національній економіці підходили з точки зору використання методів нормативного (примусового) або ринкового характеру.

Зміни поглядів наукової спільноти щодо необхідності еколого-економічного регулювання та управління на різних ієрархічних рівнях відбувались під впливом зростання екологічних проблем у світі, які зумовили осмислення ситуації взаємодії людини і навколишнього природного середовища, а також необхідність пошуку дійових підходів та інструментів екологічно орієнтованого регулювання та управління. Саме в умовах зміни поглядів світової спільноти на екологічні проблеми й розвиваються підходи щодо *еколого-економічного регулювання*. На сучасний момент існують майже тотожні по змісту визначення термінів «екологічне регулювання» та «еколого-економічне регулювання» (табл. 1.3).

Дослідження сутності термінів «екологічне регулювання» та «еколого-економічне регулювання» (табл. 1.3) дозволяє визначити їх майже тотожний зміст, що зумовлено обов'язковим поєднанням економічної та екологічної складових цього регулювання.

Сучасні механізми еколого-економічного регулювання в національній економіці складаються (табл. 1.4): з державного та громадянського еколого-економічного регулювання, а також ринкового саморегулювання, що здійснюються адміністративними та державними органами, а також регулювання, що складається під впливом ринкових процесів та екологізації громадської свідомості [6, с. 186].

Отже, складові державного регулювання методи регулювання еколого-економічних процесів (табл. 1.4) реалізується через дію певних еколого-економічних регуляторів (інструментів, важелів – пропонується використовувати ці поняття, як синонімічні), однак не зводиться лише до них.

Державне регулювання у цій сфері не може існувати без ефективної системи адміністративних та юридичних заходів впливу держави на суб'єктів господарювання.

Серед пріоритетів еколого-економічне регулювання в національній економіці в Україні особлива роль має належати державному регулюванню ринку екологічних прав, товарів та послуг, який сприятиме переходу України до міжнародних екостандартів.

Таблиця 1.3

Сутність екологічного та еколого-економічного регулювання

Зміст поняття	Джерело
Екологічне регулювання – це комплекс заходів, спрямованих на поліпшення природо-користування і зменшення негативної дії на довкілля шляхом переважного використання загальноекономічних важелів.	[12, с. 116]
Еколого-економічне регулювання – це сукупність форм впливу органів влади та органів управління, що включає: 1) застосування заходів, спрямованих проти підприємств і фізичних осіб, що негативно впливають на природне довкілля, шляхом відшкодування завданого екологічного збитку, накладення штрафу за порушення природоохоронного законодавства; 2) стимулювання проведення природоохоронних заходів шляхом надання підприємствам (організаціям), а також окремим громадянам кредитних і інших пільг, відстрочення і зменшення екологічних платежів при впровадженні ними ресурсозберігаючих технологій, будівництві і реконструкції природоохоронних споруд і т. д..	[7, с. 178]
Еколого-економічне регулювання – це система заходів, спрямованих на забезпечення сприятливих екологічних умов для функціонування національної економіки.	[6, с. 72]
Еколого-економічне регулювання – це форми державного та ринкового регулювання з використанням примусових інструментів та інструментів матеріального стимулювання та підтримки екологічної безпеки	[13]
Екологічне регулювання – це регулювання, що здійснюється спеціальними адміністративними та державними органами, а також регулювання, що складається під впливом ринкових процесів та екологізації громадської свідомості.	[14, с. 186]

(*узагальнено автором за: [5; 6; 7; 12; 13; 14])

Таблиця 1.4

Складові еколого-економічного регулювання в національній економіці

№	Еколого-економічне регулювання (ЕЕР) в національній економіці			
	Складові	Сутність	Інструменти	Значення для ЕЕР в національній економіці
1	<i>Державне регулювання еколого-економічних процесів</i>	Загалом державне регулювання еколого-економічних процесів — це система державних заходів, спрямованих на забезпечення нормального процесу суспільного відтворення, сприятливих екологічних умов для функціонування національної економіки.	Нормативно-правова база; екоменеджмент; екоконтролінг; екоаудит; екомаркетинг, екологічні податки, податкові пільги, фінансові санкції, субвенції, субсидії, прискорена амортизація природоохоронного обладнання, екологічні стандарти, платежі, ліцензування забруднень; еко кредитування	впливатиме на національну еколого-економічну політику завдяки підсиленню нормативно-правової екологічної бази
2	<i>Ринкове еколого-економічне саморегулювання</i>	Ринкове еколого-економічне саморегулювання сприяє зростанню ресурсозабезпечення та ресурсовіддачі, конкурентоспроможності продукції, формуванню системи позабюджетних екологічних фондів.	Продаж екоправ, еколіцензії, екосертифікати, екоінвестиції та інновації, страхування екоризику, екоінфраструктура	сприятиме підвищенню рівня ековиробництва, екологізації системи оподаткування; прогресу екологічного ринку
3	<i>Громадянське екологічне регулювання</i>	Громадянське екологічне регулювання пов'язане з діяльністю громадських організацій, спрямованою на подолання еколого-економічних суперечностей.	Екоосвіта, пропобандування у ЗМІ екопрограм, недержавні екофонди, екомоніторинг, екокультура	сприятиме створенню недержавних екофондів, здійсненню суспільної еко експертизи та екомоніторингу, формуванню екокультури та удосконаленню екоосвіти.

(*узагальнено за [5, с. 186-188])

З розвитком ринку продажу прав на забруднення довкілля, екологічних ліцензій та екосертифікатів зв'язано друга складова еколого-економічне регулювання в національній економіці – ринкове еколого-економічне саморегулювання.

Таким чином, еколого-економічне регулювання припускає вплив державних та недержавних органів на функціонування та розвиток національної економічної системи за допомогою певної сукупності інструментів та важелів впливу еколого-економічної спрямованості.

В цьому ракурсі при формуванні еколого-економічних відношень в національній економіці необхідно, перш за все, враховувати наявність протиріччя в них (у ракурсі відношень «економіка – екологія»), будувати їх на основі пошуку компромісу між економічним зростанням і екологічними обмеженнями. Також варто враховувати, що в сучасних умовах має місце активізація інтеграції України до світової господарської системи, що вимагає ставлення у якості першочергової мети перед підприємством авіаційної галузі – підвищення конкурентоспроможності, як на внутрішніх, та і на зовнішніх ринках авіаційних перевезень. Це, в свою чергу, неможливо без врахування екологічного фактору в діяльності компаній, регулювання національної економічної системи, що направлено на забезпечення: екологічно-економічної безпеки підприємства, галузі, національної економічної системи. Отже, якість та рівень послуг на ринку авіаперевізників, забезпечення безпеки (у т.ч. екологічної) є сьогодні на основними чинниками утримання авіакомпаніями позицій на ринку.

Все це формує гостру необхідність впровадження в авіаційній галузі *механізму еколого-економічного регулювання авіаційної галузі* для управління *екологічними процесами*, які відбуваються в екологічній системі національної економічної системи під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього оточення та які направлені на впровадження екологічно спрямованих технологій для підвищення конкурентоспроможності підприємства, галузі, національної економіки. *Механізм еколого-економічного регулювання авіаційної галузі* у загальному вигляді являє собою *комплекс процедур*, яка базується на системі *екологічного менеджменту* для забезпечення ефективного функціонування на авіаційних підприємствах стосовно питань охорони НПС, ресурсозбереження і раціонального природокористування, контролю за впливом господарської діяльності на стан навколишнього середовища (НС) і їх регулювання (планування еко заходів, попередження негативного впливу на НПС). Отже, побудова *механізму еколого-економічного регулювання авіаційної галузі* спрямована на формування, впровадження комплексу інноваційних заходів, орієнтованих на попередження, зниження, запобігання, ліквідацію негативного впливу на НПС та раціональне природокористування.

Для вдалого вирішення завдань, направлених на завоювання і удержання ринкових позицій, забезпечення екологічно безпечної господарської діяльності авіакомпанії велике значення має використання маркетингових принципів в системі управління. Завдяки чому в авіаційній галузі з'являється можливість не тільки отримання прибутку, але і забезпечити довгострокове стійке та прибуткове функціонування в умовах глобалізації світової господарської системи (яка у сучасних умовах має екологічну орієнтацію) при максимальному забезпеченні потреб не тільки окремих споживачів, а і суспільства взагалі.

Таким чином, впровадження СЕМ в *механізм еколого-економічного регулювання* в галузі, що спрямовано на створення умов ефективного управління господарською діяльністю підприємства, а також на забезпечення його конкурентоспроможності, є *специфікою* запропонованого підходу щодо еколого-економічного регулювання та управління. Для досягнення переваг на ринку і підвищення рівня конкурентоспроможності в сучасних умовах екологічної кризи необхідно формування механізму екологічно-спрямованого управління та регулювання на базі СЕМ та маркетингових інструментів (зокрема, екологічного маркетингу). На вирішення питань забезпечення перетворення екологічних обмежень у додаткові можливості підвищення ефективності галузі спрямовано механізм управління еколого-економічними процесами на базі СЕМ і маркетингових інструментів.

Висновки з проведеного дослідження. Оптимальний механізм еколого-економічного регулювання авіаційної галузі пропонується розглядати як комплекс засобів, прийомів і підходів вдосконалення системи регулювання та управління авіаційної галузі в контексті сталого розвитку, а саме: створення і впровадження в галузі екологічно спрямованих інноваційних проектів; удосконалення форм регулювання та управління екологічною діяльністю авіапідприємств.

Таким чином, ефективне управління в межах механізму еколого-економічного регулювання авіаційної галузі на базі СЕМ надає можливість оптимально забезпечити ефективність функціонування підприємств в конкурентному середовищі при максимальному забезпеченні задоволеності цільових споживачів, що відповідає принципам екологічного маркетингу.

Подальшого вирішення потребують питання розробки заходів (на базі системного і ситуаційного підходів) управління екологічними процесами та формування критеріїв комплексної оцінки ефективності їх результатів в авіаційній галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Hutchens, S. Using ISO 9001 or ISO 14001 to gain a competitive advantage. / Intertek white paper / [Текст] – <http://www.intertek.com>.
2. Zaporozhets O., Main directions in improvement of aircraft noise calculation methods and noise zoning around the airports / International Anniversary Conference BALTICACOUSTIC / 2000, 17-21 September 2000, Vilnius, Lithuania, 44 p., P. 4.
3. Біла С.О. Державне регулювання екологізації виробництва в Україні: реалії та перспективи // Наукові праці Донецького національного технічного університету. – Донецьк, ДонНТУ, 2008. – Вип. 33-2. – С. 19–25.
4. Закон України «Про охорону навколишнього середовища» // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 34. – С. 230.
5. Харіна О.О. Теоретичні аспекти еколого-економічного регулювання діяльності підприємств / [О.О. Харіна] // Теоретичні та прикладні питання економіки. – Випуск 25. – С. 278–279. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.econom.univ.kiev.ua/data/.../zb25_37.pdf.
6. Івашура А.А. Екологія: теорія та практикум: Навчальний посібник. [Івашура А.А., Орехов В.М.] – Х. : Видавничий Дім «ІН-ЖЕК», 2004. – 208 с. – ISBN: 966-8327-83-7.
7. Гарин В.М. Екологія для технічних вузів. Серія «Учебники для технических вузов». [Гарин В.М., Клёнова И.А., Колесников В.И., под ред. В.И. Колесникова] / Ростов н/Д. : «Феникс», 2001. – 384 с. – ISBN: 5-222-01509-2.
8. Англо-русский словарь / [Под ред. А.Е. Чернухина.] / [Изд-во 2-е, доп.] – М. : Сов. Энциклопедия. – 1971. – 672 с.
9. Мельник Л.Г. Экологическая экономика: Учебник / [Мельник Л.Г.] – Сумы: Издательство «Университетская книга», 2001. – 350 с. – ISBN 966-7550-37-0.
10. Жулавський А.Ю. Механізм екологізації етапів життєвого циклу товару/ [Жулавський А.Ю., Деркач М.А., Кобушко І.М.] / Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 3. – Т. 1. – С. 48–53.

11. Садеков А.А. Механизмы эколого-экономического управления предприятием: Монография. – Х. : Издательский дом «ИНЖЭК», 2004. – 224 с., С. 81–82.
12. Актуальные проблемы устойчивого развития / [В.А. Акимов, Е.В. Бридун, М.Ю. Ватагин и др. Под общ. ред. И.В. Недина, Е.И. Сухина] – К. : О-во «Знание» Украины, 2003. – 430 с.
13. Вишницька О.І. Екологічні інвестиції: сутність, класифікація, принципи та напрями реалізації [Текст] / О.І. Вишницька // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2009. – № 2. – С. 51–58.
14. Національна економіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін.]; За ред. В.М. Тарасевича – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 280 с. – ISBN 978-966-364-811-8.

УДК 330.322.012

Лінтур І.В.

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри обліку та фінансів
Мукачівського державного університету*

Петричко М.М.

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри обліку та фінансів
Мукачівського державного університету*

ВПЛИВ ОКРЕМИХ ЕЛЕМЕНТІВ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена аналізу існуючих податкових важелів впливу на активізацію інвестиційної діяльності. Досліджено складові, що формують податкову політику держави в сфері інвестування. На основі отриманих результатів сформульовано висновки щодо виділення ефективних інструментів стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в аспекті впливу податкової системи для України.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інноваційна діяльність, податкова система, податкові пільги, стимулювання інвестиційної діяльності, вплив податків на інноваційно-інвестиційну активність.

Петричко М.М., Лінтур І.В. ВЛИЯНИЕ ОТДЕЛЬНЫХ ЭЛЕМЕНТОВ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ НА СТИМУЛИРОВАНИЕ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Статья посвящена анализу существующих налоговых рычагов влияния на активизацию инвестиционной деятельности. Исследованы составляющие, формирующие налоговую политику государства в сфере инвестирования. На основе полученных результатов сформулированы выводы о выделении эффективных инструментов стимулирования инновационно-инвестиционной деятельности в аспекте влияния налоговой системы для Украины.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, инновационная деятельность, налоговая система, налоговые льготы, стимулирование инвестиционной деятельности, влияние налогов на инновационно-инвестиционную деятельность.

Petrychko M.M., Lintur I.V. INFLUENCE OF SOME ELEMENTS OF UKRAINE ON TAX INCENTIVES FOR INNOVATION AND INVESTMENT PROMOTION

The paper analyzes existing tax leverage to stimulate investment. Investigated components that form the tax policy of the state in the field of investment. Based on the results formulated conclusions on the allocation of effective tools to stimulate innovation and investment in terms of the impact of the tax system in Ukraine.

Keywords: investment, innovation, tax system, tax incentives, promotion of investment, the impact of taxes on innovation and investment activity.

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні все більшої актуальності набуває проблема створення ефективної системи оподаткування, яка була б здатна забезпечити відповідний рівень стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності. При цьому податкове стимулювання інвестиційно-інноваційної активності повинно стати важливою складовою державної інвестиційної політики. У зв'язку з цим постає необхідність дослідження механізму державного впливу на формування та стимулювання розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням впливу податків на обсяги інвестиційної діяльності присвячено чимало наукових праць вітчизняних економістів. В. Коваленко розглядає можливості удосконалення податкової політики стимулювання інвестиційної діяльності в Україні. Є.І. Бойко та В.П. Мікловда в своїх працях виділяють основні напрямки підвищення ефективності інвестиційної діяльності,

зокрема і завдяки ефективному впливу на неї податків. М.І. Стегней серед регуляторів інвестиційної діяльності виділяє податки як інструменти підвищення або пригнічення інвестиційної активності залежно від кон'юнктури інвестиційного ринку. Також питанням регулювання інвестиційної діяльності за допомогою податкових важелів присвячено роботи А.П. Гайдуцького, В.І. Грушка, які виділяють інструменти податкового регулювання інвестиційної активності.

Стратегічні орієнтири податкового стимулювання інвестиційних процесів на регіональному рівні окреслює О. Мітал та інші сучасні економісти. Разом з тим не всі аспекти цієї складної і багатогранної проблеми з'ясовані і отримали належне обґрунтування. Тому складність даного питання та ряд специфічних аспектів вимагають подальших наукових пошуків.

Постановка завдання. Здійснити аналіз наявних податкових важелів впливу на активізацію інвестиційної діяльності, дослідити складові, що формують